

ಈ ಬಗೆಯ ನಿರ್ದಾಚಿತನೆಯ ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ದಾರ್ಶನಿಕ ವಲಯದೊಳಗೂ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದಿದೆ. ಅದರ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆಲ್ಲಿ ವ್ಯವಧಾನವಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಒಂದೇ ಚುಟುಕು ಹೋಲಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಈ ಕಥನಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕುತ್ತೇನೆ. ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ದರ್ಶನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಬದುಕನ್ನು ನೋಡುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಹಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದೊಂದು - ನಿರ್ದೇ ಮತ್ತು ಎಚ್ಚರಗಳ ಸ್ವರೂಪಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ, ದೇಶ, ಲಿಂಗ, ಜಾತಿ, ವರ್ಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಭಿನ್ನತೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿ, ಮೂರು ಅನುಭವಗಳು ಇಲ್ಲದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಎಚ್ಚರ, ಕನಸು ಮತ್ತು ಕನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ನಿರ್ದೇ -

ಈ ಮೂರು ಮಾತ್ರವೇ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಮೂಲವಾಗಿರುವ ಅವಸ್ಥೆಗಳು. ಒಹುಪಾಲು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ತತ್ತ್ವಜ್ಞರು ಈ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದು ಎಚ್ಚರದ ಅವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ. ಕನಸುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆದಿದೆಯಾದರೂ ಅದು ಎಚ್ಚರದ ಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನೂ ಹುಡುಕುವ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದಾರಿಯದು. ಅಲ್ಲಿಯ ದಾರ್ಶನಿಕರು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ತರ್ಕಗಳನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಆವಲೋಕನದ ಉಪಕರಣಗಳಾಗಿ ಬಳಸುವುದರಿಂದ, ನಿರ್ದೆಯೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲದ ಅವಸ್ಥೆಯೆಂದು ಕಂಡಿದೆ; ಎಚ್ಚರಕ್ಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಿರುವ ವಿರಾಮದ ಸಮಯವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಕಂಡಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ನಿರ್ದೆ ಪ್ರಮುಖವಾದ ವಸ್ತುವಲ್ಲ.

ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ತತ್ತ್ವಜ್ಞ ಡೆಕಾರ್ಟ್ ಇದಕ್ಕೊಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಉದಾಹರಣೆ. ಈ ಲೋಕದ ಯಾವ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಬೇಕಿದ್ದರೂ ಸಂಶಯಿಸಬಹುದು; ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಪಾರಭೌತಿಕ ವಸ್ತುಗಳಾವುವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಬೇಕಾದರೂ ತರ್ಕಿಸಬಹುದು; ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಸಂಶಯಿಸುವ ಯೋಚನೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸಂಶಯಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ವಾದವನ್ನು ಮುಂದಿಡುವ ಆತ 'ನಾನು ಯೋಚಿಸುತ್ತೇನೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ಇದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಘೋಷಣೆಯನ್ನೇ ಅಗಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ನಿರ್ದೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯಾನುಭವಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಇಲ್ಲ; ಕಾರಣ ಆಗ ಮನಸ್ಸು-ಬುದ್ಧಿ-ತರ್ಕಗಳೇನೂ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ತಾನು ನಿರ್ದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂಬ ಅನುಭವವೂ ಆಗ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ, ಎಚ್ಚರ ಮಾತ್ರವೇ ನಿಜವಾದ ಅನುಭವ. ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ, ಇದು ನಿಜವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಹಲವು ಕಾರಣಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ - ಮನುಷ್ಯರು ಜೀವಿತದ ಸುಮಾರು ಮೂರನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ನಿರ್ದೆ-ಕನಸುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ; ಉಳಿದ ಭಾಗ ಅವರು ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದು ಮನುಷ್ಯಾನುಭವದ 'ಪ್ರಧಾನ' ಅವಸ್ಥೆ. ಜತೆಗೆ, ಎಚ್ಚರದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕನಸು ಮತ್ತು ನಿರ್ದೆಗಳೆರಡರ ನೆನಪೂ ಇರುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಕನಸು-ನಿರ್ದಾವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರದ ನೆನಪು ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಅದು ಉಳಿದೆರಡು ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು 'ವಾಸ್ತವ'. ಮತ್ತು, ಕನಸು ನಿರ್ದೆಗಳೆರಡೂ ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಿಷ್ಠವಾಗಿರುವ ಅನುಭವಗಳಾಗಿದ್ದರೆ, ಎಚ್ಚರದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರರ ಅನುಭವದ ತುಲನೆ ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಹೆಚ್ಚು 'ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವುಳ್ಳದ್ದು' - ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಭಾರತದ ಹಲವು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಿಂತನಮಾದರಿಗಳು - ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ